



Eduskunnan lakivaliokunnalle

**VNS 13/2022 vp Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta**

Lausunnossa otetaan kantaa selonteon kohtaan 7 Hallinto-oikeudelliset asiat ja niiden käsittely lähinnä ensi asteena toimivan hallinto-oikeuden näkökulmasta.

Selonteossa on hyvin kuvattu toimintaympäristö ja ne työn tekemisen haasteet, jotka leimaavat tällä hetkellä hallintotuomioistuinten toimintaa, kuten asioiden monimutkaistuminen ja käsittelyaikojen pidentyminen. Samalla maailmantilanteen yleinen epävakaus ja taloudellinen taantuma asettavat monin tavoin entistä suurempia paineita hallinto-oikeuksien käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Niin ikään riski sille, että hallinto-oikeuksien asiamäärät kasvavat jopa hallitsemattomasti on koko ajan olemassa. Esimerkiksi turvapaikan hakijoiden määrän kasvua voidaan jo joiltain osin ennustaa ja suureenkin hakijamäärän kasvuun tulee pystyä ennalta varautumaan. Samoin vihreän siirtymän hankkeiden edistyminen edellyttää toimivaa hallintotuomioistuinlaitosta ja tältä osin hallinto-oikeuksiin on jo kohdennettu lisäresursseja. Sosiaaliasioiden määrä lisääntyy yleensä automaattisesti taloudellisen taantuman seurannaisvaikutuksena.

Ensiarvoisen tärkeää hallinto-oikeuksien kannalta on perusrahoituksen turvaaminen eli riittävien vakinaisten henkilöstöresurssien takaaminen ja niiden oikea kohdentaminen. Viime vuosina on osin saatu vakinaistettua ylimääräisiä määräaikaista hallinto-oikeustuomarin ja esittelijän ja jonkin verran kansliankin virkoja. Tätä kehitystä tulisi jatkaa ja mahdollisimman pitkälti luopua määräaikaista resursseista, jotka johtavat henkilöstön suureen vaihtuvuuteen ja osin hukkaan valuviin resursseihin jatkuvassa perehdytyksessä. Suuremmissa tuomioistuimissa viime vuosien jatkuva rekrytointi on johtanut myös kohtuuttoman suureen hallinnolliseen työmäärään, joka on poissa ydintyöstä lainkäytöstä tai sen välittömästä tukemisesta. Koska hallinto-oikeuksien asiamäärissä on muutosherkkyyttä ja saapuvien asioiden määrää on vaikea ennustaa, olisi luotava myös joustavia keinoja, joilla henkilöstöresursseja tai käsiteltäviä asioita voitaisiin kohdentaa uudelleen työmäärien tasaamiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi hallinto-oikeuksien välillä. Tälläkin hetkellä esimerkiksi hallinto-oikeuksien keskimääräisissä käsittelyajoissa on merkittäviä eroja.

Valtiontalouden tilanne huomioon ottaen hallinto-oikeuksille asetettavia odotuksia ei pystyttäne ratkaisemaan pelkästään henkilöstöresurssien lisäyksellä. Näin ollen olisi pikimmiten otettava uudelleen tarkasteluun myös hallinto-oikeuksien ratkaisukokoonpanoja koskeva lainsäädäntö. Tässä yhteydessä tulisi arvioida myös yhden tuomarin ratkaisukokoonpanon nykyistä laajemmat käyttömahdollisuudet. Ratkaisu-

kokoonpanon laajuus on vaikea kysymys kaksiasteisessa hallintotuomioistuinjärjestelmässä, jossa muutoksenhakumahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen on pääosin luvanvaraista. On selvää, että kollegio ensi asteessa turvaa oikeusturvaa. Kun henkilöstöresurssit ovat kuitenkin rajalliset, on hallinto-oikeudella oltava ”työkaluja” vastata esimerkiksi ennakkoimattomiin jutturuuhkiin ilman, että prosessit venyvät vuosien mittaisiksi ja aiheuttavat päätöksiä odottaville usein korjaamatonta henkistä ja/tai taloudellista haittaa tai ratkaisut menettävät ajan kuluessa kokonaan merkityksensä.

Myös oikeudenkäyntimaksuilla voi olla vaikutusta korkeimpaan hallinto-oikeuteen ohjautuviin asioihin erityisesti tilanteissa, joissa yksittäisen valittajan taloudellinen intressi on pieni verrattuna maksun määrään, mikäli häviää asian. Tämä kuitenkin voi johtaa siihen, että hallinto-oikeuksien oikeuskäytäntöä ja koko hallintokäytäntöä ohjaavia korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä ei tarpeellisissa määrin saada ja käytännöt muodostuvat epäyhdenmukaisiksi ja monenkirjaviksi. Hallintoasioissa tärkein tavoite olisi, että oikeat ratkaisut tehdään heti hallinnossa. Tuomioistuinmaksulakia voisi tältä osin kehittää.

Hallinto-oikeuksien käytössä oleva asianhallintajärjestelmä Haipa on vielä varsin uusi ja kehityksessä. Kehitykseen on varattava riittävä rahoitus ja myös riittävä henkilöstö. Asioiden vireillepano sähköistä asiointipalvelua käyttäen sähköpostin asemesta tulisi saattaa jollakin aikavälillä pääsäännöksi ja luopua manuaalista työtä hallinto-oikeuksilta edellyttävistä käytännöistä. Toimiva ja helppokäyttöinen asianhallintajärjestelmä säästää isommassa mittakaavassa merkittävästi henkilötöyvuosia.

Ylituomari Ann-Mari Pitkäranta

Helsingin hallinto-oikeus  
Sörnäistenkatu 1  
Helsinki 00580  
Puh.: 029 56 42000  
S-posti: helsinki.hao@oikeus.fi  
www.hehao.fi